

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМНИНГ ЯНГИЛАНИШ ЖАРАЁНИДА ИННОВАЦИОН РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Нигора Мамаюсуфова Кенжабоева

Педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент

Турғуной Сайдуллаевна Абдиева

Денов тадбиркорлик ва педагогика институти, 2-босқич магистри

Маълумки, ҳозирда мамлакатимизда инновацион технологияларга асосланган таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш, унинг миллий заминини мустахкамлаш, ижтимоий фаол ва малакали, рақобатбардош кадрлар тайёрлашни жаҳон андозалари даражасига кўтариш масалаларига оид тадқиқот ишлари олиб борилмоқда.

“Инновацион фаолият тўғрисида”ги Қонунида инновация, инновацион инфратузилма, инновацион лойиҳа, инновацион фаолият, инновациялар яратиш учун давлат буюртмаси, технологиялар трансфери, янги ишланма каби тушунчаларга изоҳ берилди. Жумладан, “инновация — фуқаролик муомаласига киритилган ёки шахсий эҳтиёжлар учун фойдаланиладиган, қўлланилиши амалиётда катта ижтимоий-иқтисодий самарага эришишни таъминлайдиган янги ишланма” деб, таъриф берилган бўлса, “инновацион фаолият — янги ишланмаларни ташкил этиш, шунингдек ишлаб чиқариш соҳасида уларнинг ўтказилиши ва амалга оширилишини таъминлаш бўйича фаолият” [1] деб, таърифланади.

Инновацияга ҳар қандай турдаги янгилик сифатида эмас, балки мавжуд тизимнинг самарадорлигини жиддий равишда оширадиган омил сифатида қараш лозим. Иқтисодий адабиётларда “инновация” тушунчасига таъриф бериш учун турли хил ёндашувлар пайдо бўла бошлади. Масалан, Э.А.Уткиннинг фикрига кўра, инновация деганда “ишлаб чиқаришга жорий этилган объект” [2] тушунилади.

Сўнгги ўн йилликда мамлакатимизда мактаб таълими тизимидаги инновацион жараёнлар, шу жумладан, бошланғич синфлардаги янгиликларни ўрганишга жиддий эътибор қаратилмоқда. Замонавий бошланғич синф ўқитувчиси ўз фаолиятида янги услуб ва технологиялардан фойдаланишга тайёр бўлиши керак.

Бошланғич синф ўқитувчисининг инновацион фаолияти кичик ёшдаги ўқувчиларда билим олишга қизиқишни ривожлантириш, уларнинг шахсини шакллантириш, таълим сифатини оширишга қаратилган. Бошланғич синф ўқитувчисининг инновацион фаолияти кўп қиррали ҳодиса бўлиб, таълим жараёнига янгиликларни киритиш билан тавсифланади. Инновацион фаолиятни амалга оширишда кўплаб бошланғич синф ўқитувчилари қийинчиликларга дуч келишади, бу биринчи навбатда кичик ёшдаги ўқувчиларнинг ёши ва индивидуал хусусиятларига боғлиқ. Бу бошланғич мактабдаги инновацияларнинг хос хусусиятлари ва табиатида бевосита ёки билвосита таъсир қилади.

Бошланғич синфлардаги инновациялар, биринчи навбатда, кичик ёшдаги ўқувчиларни тарбиялаш ва таълим сифатини оширишга хизмат қилиши лозим.

Самарали инновацион фаолиятни амалга ошириш учун замонавий бошланғич синф ўқитувчиси унинг ўзига хос хусусиятларини тушуниши, уни амалга ошириш учун зарур бўлган педагогик маҳоратни кашф этиши муҳимдир. Бошланғич мактаб ўқув жараёнида фаол ва интерфаол ўқитиш усулларида фойдаланиш инновацион ҳисобланади [3].

Кўпгинабошланғичсинфўқитувчилариинновационжараённингбирқисмисифатидадарсхемасиданэмас, балки

ўқитувчи ва ўқувчилар учун тавсиялар берадиган технологик харитадан фойдаланадилар.

Технологик

харита

кичикёшдаги ўқувчиларни ўқитишнинг асосий мақсадига эришишга қаратилган:

қандай ўрганишни ўргатиш [4]. Бунда материални оддий тушунтириш ва уни мустақамлаш эмас, балки ўқувчи таълим жараёнининг иштирокчисига айланади, яъни ўқувчилар ва ўқитувчи ўртасидаги ўзаро муносабатларга асосий эътибор берилади. Шунингдек, бошланғич синфларда инновацион жараён синфдан ташқари ишларни қамраб олиши керак. Бугунги кунда болаларни мактабдан кейинги машғулотларга қизиқтириш жуда муҳим, бу эса, мактабдан ташқари машғулотларни таълим ва тарбия учун тўлиқ ҳуқуқли маконга айлантириш имконини беради.

Ҳозирги вақтда ўқитувчи инновацион технологиялардан фойдаланган ҳолда ўқувчилар учун синфдан ташқари ишларни янги усулда қилиш имкониятига эга.

Бошланғич синфларда инновацияларни ривожлантиришни қуйидаги йўналишларга бўлиш мумкин:

таълимни индивидуаллаштириш ва дифференциаллаштириш мақсадида янги типдаги мактабларни яратиш;

янги ўқув курсларини яратиш ва жорий этиш, таълим мазмунини ўзгартириш;

дарсликлар, ўқув қўлланмалар, дастурлар ишлаб чиқиш;

инновацион технологиялар, усулларни жорий этиш; экспериментал майдонларни, синфларни яратиш;

ўқув жараёнига ахборот технологияларини жорий этиш [5].

Юқоридатаъкидланганидек,

бошланғичсинфўқитувчисининг инновацион фаолияти янги шакллар, усуллар ва ўқитиш усуллари дан фойдаланишни ўз ичига олади.

Яқин вақтгача кичик мактаб ўқувчилари дарс беришда «Алифбо» житобидан фойдаланган ҳолда бит таусул билан шуғулланишган.

Ҳозирги вақтда замонавий дунёда таълимнинг кўплаб усуллари ва дастурлари мавжуд.

Таълим тизимини янгилашдан кўзланган мақсад ўқувчи саломатлигини асраб-авайлаган ҳолда таълимни такомиллаштириш,

истеъдод ва шахсий фазилатларни ривожлантиришдани борат.

Барча мактабларда компетенциявий ёндашувга асосланган давлат таълим стандартига [6]

ўтгандан сўнг, ўқув-билув фаолияти қобилиятни ривожлантириш, ўз-ўзини ривожлантириш жараёнига айланади.

Янгилаш жараёнида инновацион технологиялар кенг жорий этилмоқда.

Эрта мактаб ёшида қобилиятларнинг интенсив ривожланиши содир бўлади.

Бубосқичда замонавий технологиялардан фойдаланган ҳолда унинг кейинги таълимолишига мустақам замин яратади, бу эса,

ўқув материални тақдим этишнинг турли усуллари ниқайта кўриб чиқиш зарурлигига олиб келади.

Янгиликлардан бири MacBook-дан бошланғич мактабда фойдаланишдир. MacBook бошланғич синф ўқитувчиларига ўрганишни осон ва қизиқarli қилиш имконини беради. Тасвирлар, видеолар ва аудиолар билан таълим лойиҳаларини яратиш учун MacBook-дан фойдаланишнинг мумкин. MacBook ёрдамида сиз кўшиқларни ёзиб олишингиз ва

тахрирлашингиз, рақамли тақдимотлар ва портфельлар яратишингиз ва видеолар тайёрлашингиз мумкин. MacBook ва унинг иловалари таълим жараёнида қўлланилиши ўқув дастури талабларига тўлиқ жавоб беради. Бундан келиб чиққан ҳолда, бошланғич синфларда MacBook дан фойдаланиш қуйидаги вазифаларни ҳал қилади:

MacBookда ишлаш имкониятлари билан танишиш;

MacBook-дан фойдаланиш самарадорлигини кўрсатиш;

кичикёшдаги ўқувчиларнинг таълимини осонлаштириш ва диверсификация қилиш.

Ўқитувчилар MacBook-дан саводхонлик ва ёзиш дарсларида фойдаланишларимумкин. Бу кичикёшдаги ўқувчиларнинг нутқини бойитиш ва ривожлантиришга, ижодий ва математик кўникмаларни, алгоритмик фикрлашни шакллантиришга, мултимедиа технологияларини аниқлаш ва дастурлашасосларини, шунингдек, жамоада ишлаш кўникмаларини шакллантиришга ёрдам беради [7].

Хулоса,

бошланғич синфларда инновацияларнинг жорий этилиши кичикёшдаги ўқувчиларнинг билим олишга бўлган иштиёқини ошириш, таълим технологияларини янгилаш, таълим хизматларини сифатини ошириш, давлат буюртмасини бажаришга хизмат қилиши лозим.

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Инновацион фаолият тўғрисида” ги Қонуни. ЎРҚ-630-сон
2. Кулагин А. Оценка и самооценка научной организации. Инновационная экономика. 2011 г. Ст. 54-55.
3. Ходырева, Е.А. Инновационная деятельность в образовании: основные тенденции и приоритеты [Электронный ресурс] / Е.А. Ходырева // Научнометодический электронный журнал «Концепт». – 2016. – № S1. – С. 46-50. – URL: <http://e-koncept.ru/2016/76010.htm>.
4. Гусенко, В.В. Методика исследования инновационного опыта современной отечественной сельской школы [Текст]: Дис. ... канд. пед. наук / В.В. Гусенко. – Санкт-Петербург, 2009. – 240 с.
5. Нурмагомедов, Д.М. Подготовка будущих учителей начальных классов к инновационной деятельности [Текст] / Д.М. Нурмагомедов, Ш.Д. Камилова // Современные наукоемкие технологии. – 2011. – № 1. – С. 72-73.
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 6 апрелдаги “Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-хунар таълимининг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида” ги 187–сон қарори. <https://lex.uz/docs/3153714>.
7. Данькина, О.Н. «Наш друг MacBook» (из опыта работы в условиях ФГОС) [Электронный ресурс] / О.Н. Данькина.